

Мр Добривоје Јовановић
Историјски архив Јагодина

Последњи извештај Сретена Ацића о раду Учитељске школе у Јагодини¹

Мушка Учитељска школа
Јагодина
Бр.1446
13. јула 1920 г.
ЈАГОДИНА

Министарству Просвете ОН Одељењу

Овим ми је част поднети годишњи извештај о Мушкој Учитељској Школи Јагодинској за 1919/20 школску годину а у смислу расписа од 3 ов. месеца ОН Бр.20488.

- 1 -

Главна школска зграда је углавном оправљена да се може без већих сметњи радити у њој; нешто ће се оправити ове године (нпр. бетонирање доњег ходника, који је био од цигала, па потпуно искварен од непријатеља), а нешто идућих година. И остале зграде су доведене у главном у ред да се могу употребљавати на одређене им сврхе. Станови за Ђачки Дом (на горњем спрату главне зграде) такође су доведени у ред, а ове ће се године допунити оправком у умиваоници. То исто важи и за зграду у којој је била Трпеза Ђачка. Само у трпској кујни огњиште (шпархерд) није могао бити ни прошле године толико оправљено да може служити за више година, јер је било и сувише оштећено од непријатеља (шпархерд је од каљева, а још је од 1913 године употребљаван, без оправака, даноноћно за сврхе прво наше Резервне војне болнице, а за то исто и даље и под Немцима од дана окупације до дана њина изласка из Јагодине-те је минуле школске године једва истрајао до краја године. Сада би се једино могао потпуно изнова озидати те, да би и даље могао служити намењеној сврси, а то је сада и скупо и немогућно. Због овога у овом заводу у идућој 1920/21 шк. години не може опстати Ђачка Трпеза.

- 2 -

Настава је текла редовно, по прописаном Наставном Плану и Наставним Програмима, одштампаним у поједним расписима у *Службеним Новинама*.

У I разреду, нормалном, са 3 године школовања текла је настава пуних 10 месеци по нарочитом Наставном Плану и Наставним Програмима (одштампаним у *Службеним*

---

¹ Сретн Ацић је поднео оставку на свој положај у Учитељској школи 25. јула 1920. године. Указом од 29. августа 1920. године постављен је за инспектора Бачке и Барањске области.

Новинама) а у оба одељења III и IV р. по нарочитом Плану и Програмима (одштампаним) за шестомесечне течајеве.

Програми за I р. су пређени цели, а у III и IV р. по $\frac{2}{3}$ или $\frac{3}{4}$, тако да ће се остатак прећи у септембру и делу октобра ове године.

Ученици I р. завршили су га после 10. месечног рада и преведени су у II р. нормални.

-Како ће се 1. септембра ове године примити нови ученици у I р. (на 4-годишње учење), то ће бити у овој школи:

а) почетком септембра 1920 год.

I разред нормални 1

II „ „ 1

III „ течајни 1

IV „ „ 1

Свега 5 одељења

б) од 15 октобра односно 1 новембра 1920 год. биће:

I разред нормални 1

II „ „ 1

IV разред течајни 2

Свега 4 одељења

Настава је текла редовно, али наставника није било колико треба. Није било наставника за ове предмете:

а) За Земљопис;

б) „ Историју Општу;

в) „ Гимнастику;

г) „ Цртање и Лепо писање.

За Гимнастику је постављен још 12 децембра 1919 г. неки Карло Долек из Чешке, али није ни после поновног тражења одавде (СВ ОНБр. 11304/20) дошао на дужност ни до краја године.

Молимо да се на сваки начин поставе од 1. септембра ове године наставници:

а) за Земљопис и Историју засебан наставник, који би узео још неколико часова и из Српског или страног језика;

б) за Цртање и Лепо писање, за ову школу и овд. Гимназију;

в) за Гимнастику засебан наставник, пошто ће од јесени бити овдашња Гимназија осморазредна, те не би могао гимназиски наставник узети и овде часове из Гимнастике.

- 3 -

Наставна средства у овој Школи и не постоје. Збирке ове Школе све су уништене од непријатеља по свим струкама, те Школа чак нема сада ни веће зидне карте за Географију и Историју, већ се служи малим листовима.

Наставничка књижница сва је пропала под непријатељем, а била је богата и лепо комплетирана. Сада је прикупљено 200-300 књига, распарних свезака и често без појединих листова, тако да се њима не могу помагати ни наставници ни при предавању ни за лично усавршавање.

Књижница школских уџбеника за сада има само:

Руских Примера Кошутића 35 примерака и Педагогике Љ. Протића 40 примерака, и од старих са покиданим листовима, по неколико примерака нпр. Литургије од Вл. Ђорђевића, у 2 гласа, и др., без вредности, да би их требало увести у инвентар.

Ђачка књижница исто је онако уништена као и школска, и од велике књижнице њине, сада се налази само нешто мало књига, на 50-100.

Још није се било у стању инвентарисати ове остатке, јер се журило са наставом, а саветски деловођа нити може нити хоће да ради и овај тежак посао. Када Школа буде добила пројектованог секретара, то ће му бити први посао.

-4-

Ученици и ученице, били су и ове школске године на заједничком школовању у овој Школи, због изузетних прилика после рата.

У току године било је бројно стање ђака у овој Школи овако:

Наименовање	I р.	II/III а р.	II/III б р.	III/IV р.	IV р.	Свега
	м. ж. св.	м. ж. св.	м. ж. св.	м. ж. св.	м. ж. св.	м. ж. св.
Уписивање у почетку шк.године, у августу 1919.	43 5 48	31 5 36	34 3 37	48 5 53	24 2 26	180 20 200
Примљени у току године	2 - 2			4 - 4	8 - 8	14 - 14
Свега упис.	45 5 50	31 5 36	34 3 37	52 5 57	32 2 34	194 20 214
Одсељени у др.Учитељску школу		- 1 1				- 1 1
Напустили школу	- 1 1		2 - 2			- 1 3
Искључени				1 - 1		1 - 1
Умрли			1 - 1			1 - 1
Свршили у марту 1920 IV разред					32 2 34	36 4 40
На крају шк.године у јуну 1920.	45 4 49	31 4 35	31 3 34	51 5 56	- - -	158 16 174
На овим ученицима треба додати и епархијске учитеље из стручних области	- - -	- - -	- - -	10 - 66	- - -	10 - 184

Ако би се у нов I р. примило 40 ученика онда би их било, без епархијских 10 учитеља, свега 216 у почетку нове 1920/21 године, а то је приближно колико и прошле године.

Показала се велика незгода од заједничког школовања садашњих после ратних распуштених ученика и садашњих неуравнотежених ученица, те молим, да се никако не

допусти више у овој Школи заједничко школовање ученика и ученица, осим ових, које су се сада затекле у Школи.

Ни овогодишњи успех не задовољава, као ни прошлогодишњи, јер нити су ђаци донели бар приближну довољну спрему из Гимназија, пошто су ... учили по два и три разреда у течајевима од 3 – 6 месеци, и јер им се ни овде није могла дати довољна спрема у течајевима од 4 – 6 месеци. I разред је ипак овде упућен најбоље, те су изгледу да ће до краја школовања дати врло добре резултате.

По оценама судећи, успех је по разредима ипак добар, али су све те оцене и сувише релативне, давате са разним обзирима.

Оценски успех ће се видети из овог прегледа, просечних резултата у I разреду, који је свој разред у јуну ове године и у IV разреду који је завршио школовање у фебруару ове године (па у марту полагао учитељски испит зрелости) као и у II а р. разреду и III/III б разреду, који су завршили крајем фебруара II разред и прешли у III, али који ће завршити III р. тек у октобру ов. године.

	Разред		Време трајања рада		Просечни резултати		
			почетак	завршетак	Наука	вештина	
1.	I	Нормални	23.август 1919.	20. јуни 1920.	4,04	3,92	3,98
2.	II а	24 „	23 август 1919.	28. фебруар 1920.	3,50	4,01	3,90
3.	II б	24 „	23.август 1919.	28. фебруар 1920.	3,85	4,05	4,15
4.	III	18 „	23. август 1919.	28. фебруар 1920.	3,77	4,30	4,04
5.	IV	12 „	23. август 1919.	28. фебруар 1920.	4,12	4,39	4,06
Општи успех у Школи					3,85	4,27	4,06

Из овога се прегледа види да су најбољи течајни успех имали ученици IV р. а то су већином они који су у школи по један, неки и по два редовна разреда Учитељске Школе пре рата (али су они ипак на учитељском испиту од 28 фебруара до 12. марта показали општи разредни успех 3,71) После ових долази I разред. Њихов је успех резултат систематског рада овде. Испод ових стоји ово II и III р. који су и гимназијске разреде учили под ратним околностима а и овде у кратким течајевима-Успех је из вештина у свим разредима приближно једнак, али и врло релативан.

Владање ученичко није било ни приближно предратном. У овој години је било овде, као и другде ученички штрајк подбоден од социјалистичко-комунистичке разорне организације, уз то долази и даље целе године много, у овој Школи пре рата непознатих иступа, пркоса, међусобних завада итд. Све су то били одједи кратког таласа у целом народу и после престанка ратне олује. Али, при крају ове године рада ипак је прилично пошло на боље, те се може гајити нада, да ће нове школске 1920/21 године бити у том погледу још и боље, како ће и у целој земљи бити стање редовитије.

Похађање школе је било углавном добро, осим за време три грипске епидемије: половином новембра 1919, у јануару 1920, а нарочито о трећој, у другој половини маја којој се придружила и замореност и изнуреност ученика од форсираног годишњег рада.

Ученичко здравље је такође било углавном добро, осим три епидемије грипа (новембра 1919, јануара и маја 1920), тежих болести заразних није било, скром неколико ученика са јачим плућним катаром, од којих је један провео целу годину на боловању, а други је умро, после тронедељног боловања у овдашњој болници од *галопирајуће јектике*.

Сви ово случајеви последица су тешких ратних прилика, у којима су живели и они и њине породице.

На овом месту да поднесем извештај и о ученичкој Трпези и Дому.

Трпеза је радила од 1. Септембра 1919 до 28. Јуна 1920. Године. У њој је стално било по 160, 200, 170 душа на храни. Јело је било по пропису, хранљиво, са 250 гр меса до друге половине децембра 1919 а потом по 300 гр, најпре по 600 гр хлеба, а од децембра по 800 гр. хлеба, пасуља најпре са 100 гр. а потом са 200 грама, масти најпре са 25 гр., а потом са 40 грама на ђака итд. на храну се обраћала пажња а контролу су водили и дежурни ученици. Сем тога, што није било ни пиринча, ни разноврсне зимнице, храна је морала бити доста једнолична те су се ђачки организми убрзо засићивали њоме па им или она више није пријала. Због тога су ученици били често незадовољни, а и школска је управа имала огромних непријатности и у опште тегоба. Неуредно добијање новчане потпоре ту је муку и невољу још више увећавало.

Због тога се је нова школска управа, и ђачка анкета изјаснила за новчану храну од нове школске године, у онолико, колико би се трошило у ђачкој Трпези на 1 ученика.

Дом је био добро организован и доста добро уређен. Станови су били на горњем спрату, видни и са доста ваздуха, сваки ученик имао је по кревет гвозден, сламарицу, 4 чаршава и по 3 топла ћебета. Само се морало прилично штедети на огреву, као у целој земљи јер су дрва за гориво достигала цену и до 100 дин. за 1 м³, а угаљ се није могао добити ни с које стране. Осветљење је, за учење у разредима удешено од места на петролеју а од чести на карбиду. Зимус је било до 150 ученика а у јуну их је било до 60. Праће белог рубља и креветског прибора морали су вршити ученици из својих средстава.

- 5 -

Учитељски испит зрелости, 12 ..., био је од 28. фебруара до 12. марта ове године са 35 ученика, од којих су 4 њих одбијени на писменом испиту за један течај а остали су сви положили тај испит. Од ове четворице одбијених, тројица су га поновили и положили га у јуну ове године, по нарочитом одобрењу Министарства Просвете, а четврти, једна искључена варалица из Скопља, није још ни дошао на тај испит, јер је министарским решењем изгубио на то право, пак је зацело за то дознао.

Просечни успех овог учитељског испита зрелости износи 3,71 (онај од 1919 године 3,88, без и једног одбијаног)

Ове је година нарочито падала за очи недовољна писменост ђака.

- 6 -

Уџбеници су били стално у мањку.

1. Употребљавани су штампани ови уџбеници:

а) својина Школине:

- 1) Српска Читанка, од Вуловића и Новаковића,
- 2) Педагогика од Љ. Протића,
- 3) Примери из Руског Језика.

б) набављени на позајмици од другова или купљени од самих ученика:

- 1) Физика од Ј. Михаиловића,
- 2) Математика од Мочника (за III р. Гимназије)
- 3) Геометрија,
- 4) Јестаственица,
- 5) За Веронауку и Права и Дужности уџбеници за Гимназију од Јосифа Стојановића, професора ове Школе,
- 6) Немачка Читанка за Гимназију,
- 7) Француска читанка за Гимназију.

Ниједног уџбеника нису имали ученици у довољном броју, већ по 1 на 2,3 па и 4 ученика.

2. Писани су уџбеници (већином по белешкама ухваћеним на часу, а не по диктату) из ових наставних предмета:

- 1) Психологије,
- 2) Логике,
- 3) (Антропологије) и Хигијене,
- 4) Теорије и Историје српског језика,
- 5) Методике,
- 6) Пољске привреде,
- 7) Црквеног појања,
- 8) Нотног певања, и
- 9) Многи додаци и из предмета за које су постојали неки штампани уџбеници.

- 7 -

Екскурзије и излети нису могли бити приређивани у већој мери, нешто због краткоће времена, а нешто због недостатка новчаних средстава, јер ова Школа није на ту циљ добила ни једне паре.

Ипак су извршена два излета, оба са ученицима IV разреда: један у две оближње Основне Школе, ради вежбања у Школском раду у неподељеним школама, и један до манастира Јошанице. Излет са IV разредом, ради вежбања у раду са неподељеним школама, продужиће се у септембру и октобру ове године, а и по могућству приредиће се излети и са осталим разредима.